

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Titulus VI. De Clerico ægrotante, vel debilitato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

TITULUS VI.

De Clerico ægrotante, vel debilitato.

CAPVT I.

Gregorius Candido, Episcopo (a) de Urbe Veteri.

CUM percussio corporalis imminet, utrum pro purgatione, an pro vindicta contingat, Dei in hoc iudicium ignoratur: & ideo non debet à nobis addi flagellatis afflictio, ne nos culpæ, quod absit, offensa respiciat. Et quia præsentium lator Calumniosus pro hac percussione, quam sustinet, consueta sibi commoda ab Ecclesia vestra asserit negari; idcirco fraternitatem tuam præsentibus hortamur epistolis, quatenus nihil eum ad percipienda quæ consueta sunt, hæc ægritudo debeat impedire: quia diversis in Ecclesia militantibus, varia, sicut nosti, sæpe contingit infirmitas. Et si hoc fuerint exemplo deterriti, nullus de cætero, qui Ecclesiæ militet, poterit inveni: sed secundum loci ejus ordinem quæque ei, si sanus esset, poterant ministrari, de ipsa exiguitate, quæ Ecclesiæ potest accedere, fraternitas tua divini contemplatione iudicii ægrotanti præbere non desinat: quatenus in hujus rei administratione ad elemosynam potius videaris, quæ sunt consueta, exsolvendo convertere.

NOTÆ.

1. (a) **D**E Urbe Veteri.] Ita restituo epigraphen, & litteram hujus textus ex registro epistolarum D. Gregorii, ubi *lib. 2. indic. 10. epist. 5.* reperitur hic textus. Urbs Vetus, hodie dicta Orvieto, civitas est Etruscorum, ita dicta, quia veteranis militibus & emeritis Romanis latis commodum domicilium præstabat: præ alto insidet colli, distat ab urbe mill. 60. à Perusio 30. à Tiberi fluvio 3. Habet Ecclesiam Cathedralē D. Constantino dicatam, cujus Episcopo Candido dicto missa est præfens epistola, quæ etiam reperitur in prima collectione, sub hoc titulo cap. 1. & apud Gratianum in cap. eiam percussio 7. q. 2. De situ & origine ipsius civitatis plura congerit Vghellius *tom. 1. Ital. sacra. fol. 382.*

COMMENTARIUM.

2. **E**X hac Divi Gregorii epistola præfens communitè deducitur disputanda assertio: *Conclusionis eradiatur, clericus beneficiarius ægrotans, integrè percipit fructus probatur, sui beneficii. Quæ assertio probari potest ex cap. communiter, 33. dist. cap. præcepta, 55. dist. cap. 1. 2. 3. & 4. 7. q. ult. cap. si quis Abbas 18. q. 2. cap. significatum 11. de præbend. cap. in nullo 18. q. 2. cap. 1. de cleric. non resid. lib. 6. cap. grandi, de supplenda neglig. eod. lib. cap. Gonsaldus 17. q. 2. cap. relatio 21. q. 2. cap. ex transmissa, de concess. præbend. in 2. collect. cap. eiam inter, de elect. cap. licet, de censibus, cap. 1. 82. dist. cap. venerabilis de offic. deleg. cap. à cui, de elect. lib. 6. cap. 1. 82. dist. Illustrant ultra congestos in præfenti à Bar-*

bosa & Garanna, idem Barbosa *lib. 3. iur. Eccles. cap. 10.* Solorzano *de iuribus honorariis num. 228.* Vgolinus *de irregul. cap. 65. §. 2. num. 2.* Gibalinus *eod. tract. cap. 2. p. 3. in fine.*

Sed pro dubitandi ratione ita in præfentem assertionem insurgo: Proventus, fructusque beneficii præstantur propter officium, ministeriumve in Ecclesia impentum, *cap. final. de rescripte. in 6. notavi in cap. eiam secundum, de præbend.* Sed beneficiarii ægroti non deserviunt Ecclesiæ, sed eorum coadjutores, ut sequenti commentario dicemus. Igitur fructus, seu proventus beneficii percipere non debent, juxta Glossam in l. quamvis, verbo *Deneganda. ff. de damno infecto, ibi: Qui non laborat, non manducet;* quam sequuntur Baldus in *cap. 1. num. 2. de testibus, Cephalus lib. 1. consil. 70. Surdus consil. 42.* Facit Castiodorus *lib. 5. epist. 36.* ubi de quodam milite, qui ob adversam valetudinem è castris mittebatur, ait: *Ouum tibi non ignobile (lege non ignobile) præfenti missione largimur, quia non est ignavia culpa, quem excusat miseranda calamitas. Sed sicut tibi remissam vitam concedimus; quia non est æquum, ut cum de iuo cognoscatur idoneus, rem laborantium accipere debeas otiosus.* Undecum clericus ægrotus coadjutor detur, ex iuribus sequentibus; & ipse coadjutor, quia altari servit, de altari vivere debeat, iniquum erit, ut ipse propriis stipendiis militet; qui autem non deservit, fructus percipiat, cum sufficiat illi retinere titulum beneficii cum iuribus honorariis, ut honorarii jure civili retinebant, l. decurionibus 5. C. de silent. lib. 12. ibi: *Honore curia sine aliqua functione latentur, immunitatisque gaudio plena dignitatis letitia potiuntur, ut dignitatem solam habeant ex Senatu.* Novel.

Novel. 7. Iustin. ibi : Ut nihil aliud nisi purum honorem, iis quibus praebeatur, conferret; junctis traditis a Cujacio in l. ult. C. de primicerio, Challaneo in catalogo gloria, consider. 5. verb. Honorarii. Igitur non recte in praesenti docetur, agrotum integrè fructus sui beneficii percipere debere.

Qua dubitandi ratione non obstante, vera est praesens assertio, cujus rationem expressit ipse D. Gregorius in illis verbis: Non debet a nobis addi flagellatus afflictio. Afflictio enim non est danda afflictio, ne quis duplici damno afficiatur, cap. si militet, 5. dist. 1. iure 6. ff. de iure dot. l. si pecuniam, §. ult. ff. de condit. ob causam, cap. licet, de censibus, authentic. ad digna, C. de sortis, l. novus, §. cum autem, ff. ad leg. Rhodiam, l. c. c. iura maribus 7. C. qui peccati sunt, Praef. C. de appel. l. si servus ff. de eversionibus, plura Barbosa in axiom. verbo Afflictio. Aliam rationem reddidit ipse Gregorius in illis verbis: In Ecclesia militi virtus varia, sicut nostri, saepe contingit infirmitas. Saepè enim viri literati gravi morbo laborant, ut ait Iustinianus in §. item servus in l. in quibus modis testamenta. Unde sicut militibus senio, laboribusque confectis praedia, & possessiones ad eorum alimoniam praestabantur, l. item, §. item si forte, ff. de reivind. l. in agris 22. ff. de acquir. rer. dom. plura Solorzanius tom. 2. de iure Indiarum, lib. 2. c. 1. num. 48. ita & qui in hac militia caelesti militant, ut ait D. Gregorius hic, debent fructus sui beneficii percipere; clerici enim dicuntur militare, cap. militare 23. q. 1. cap. quid proderit 61. dist. cap. Salvator 9. 3. cap. qui in qualibet 1. q. 7. authentic. Sed hodie, C. de Episc. & Cleric. Unde rectè concludit idem Gregorius in cap. scripti 7. q. 1. Omnino inuisum esse, ut si male sita corporis irruat, honore suo proveat agrotus, atque idè hoc per nos fieri nullatenus potest, ne peccatum in mea anima ex eius dispositione veniat. Facit etiam quod infirmitas semper excusat, l. 2. §. si quis in iudicio, ff. si quis caus. l. quasium, §. 1. ff. de re iudic. l. apud §. in arbitrio, ff. de doli except. l. inter 48. de administr. tut. l. 18. §. 11. de muner. & hon. l. ponit.

§. hoc circa, de iure immunit. l. sed adest, §. ult. ff. locati, l. si pecunia §. de condit. caus. dat. l. cum haec de statulib. l. si quis 38. §. ult. ff. ex quib. caus. major. l. idem 8. ff. ad leg. Aquil. l. 14. ff. de re milic. excusatque à mora, & poena, l. si vehenda, ff. ad leg. Rhodiam, l. Celsus, §. 1. ff. de arbur. faciuntque aliae rationes expressae in l. cum à maribus 7. qui per. tut. l. praesens, C. de appel. l. si servus, C. de evict. l. qui operas 38. ff. locati, l. 6. C. de re milic. lib. 12. l. post 40. ff. de excus. tut. l. 1. C. de his qui morbo. Et tandem quia famuli aegri nobis servare intelliguntur, l. 4. §. Stichus, ff. de statulib. l. in rebus, §. possunt, ff. de modati. Idem dicendum est de sano, sed adè aggravato, ut non possit Ecclesia inservire. Marini lib. 2. resol. cap. 40.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa; nam licet verum sit, coadjutori congrua stipendia esse assignanda, tamen nihil impedit quin videantur fructus beneficii inter agrotum, & eius coadjutorem, & casu quo non sint congrui, & sufficientes, providebit Episcopus, ut docuit Glossa verbo Portionem, in cap. 3. hoc tit. cujus doctrinam approbavit lex 18. tit. 16. part. 1. Mas si otra enfermedad oviese qualquier que le embargasse porque no la pudiese servir, pueden poner otro, que le ayude à cumplir su oficio, è el enfermo sera prelado de ella, è el otro como vicario, è debeo vivir ambos de la renta de la Iglesia; y si por aventura aquellas rentas de la Iglesia no pudiesen cumplir à ambos, ha las de tomar a quel que las serve, è el Obispo debe dar al enfermo de que pueda vivir. Nec obstat quod dicebamus de Senatoribus honorariis; nam cum illi tantum ad honorem eligerentur, nullis assignatis stipendiis, l. de curio 41. l. nullus 60. C. de Decur. lib. 1. l. omnes 9. C. de mercat. lib. 12. nullo damno afficiebantur si illos fructus non perciperent, ex regula Scienti, l. non videtur 145. ff. de reg. jur. Contrarium procedit in praesenti casu; nam clericus agrotus, cum beneficium assequutus est, quoad honorem, & proventus illud obtinuit; unde non debet ob adversam valetudinem fructibus eius privari.

Difficilis

Handwritten notes in the right margin, including the word 'EUGENIUS' and other illegible scribbles.

CAPVT II.

Eugenius III. (a) Papa Sazensi Episcopo.

Presbyterum, cujus duos digitos cum medietate (b) palma à praedone abscissos esse significasti, Missam celebrare non permitimus, quia non securè, propter debilitatem; nec sine scandalo, propter morbi deformitatem id fieri posse confidimus. Ipsam autem caeteris officiis sacerdotibus fungi minimè prohibemus.

NOTAE.

(a) Eugenius. In hac sexta collectione non exprimitur cui rescribat Eugenius: in prima autem, sub hoc tit. cap. 2. legitur, Eugenius Iocello Archiepiscopo; sed perperam: quare ita restituo inscriptionem, prout habetur post Concilium Lateran. p. 26. cap. 15. Sazensi Episcopo, Sazina, seu Sallina ponitur à Plinio in sexta Italiae regione, & ejus meminit Silius Italicus lib. 8. ibi: Hic Sallina dicitur lactis. Plura de ejus conditoribus, & situ tradit Vighellius tom. 2.

Italia, fol. 702. Habuit Ecclesiam Cathedralem jam à primis saeculis. Ejus Praefuli Alberico, seu Alerico missa est praesens decisio, cujus aliae partes extant in cap. 2. ne clerici vel monachi, cap. 2. de Apostatis, ubi alia notabimus.

(b) Medietate palmae. Deformitatem eam vocat Imperator in l. 2. C. Theodos. de tyronibus. Haec verba exposui in cap. 1. de corpore vivat, sub quo titulo compilandum esse textum hunc à praesenti rubrica fugitivum voluit Cironius in fine hujus tituli.

D. D. Gonzal in Decretal. Tom. III. Pars I.

CAPVT III.

(a) Lucius III.

DE Rectoribus Ecclesiarum lepræ maculâ usque adeo infectis, quod altario nul-
lâ possunt ratione fervire, nec sine magno scandalo illorum, qui sani sunt, Eccle-
sias ingredi, hæc tuam volumus fraternitatem tenere, quod eis dandus est coadjutor,
qui curam habeat animarum, & de facultatibus Ecclesiæ ad sustentationem suam
congruam recipiant portionem.

NOTÆ.

fragmentum textus in cap. ad aures 6. de re-
scriptis.

1. (a) **L**ucius III.] Ita etiam legitur post Conci-
lium Lateran. p. 37. cap. 4. in prima aurem
collectione, sub hoc tit. cap. 3. additur pars capi-
tis ad aures; unde deducitur, in præsentem referri

(b) **Ecclesias ingredi.**] Unde quoad laicos certa
debet designari Ecclesia separata ab aliis fide-
libus, ut latius dicemus in cap. 2. de conjug.
leproso.

CAPVT IV.

(a) Clemens III.

Tua nos duxit fraternitas consulendos. *Et infra:* De sacerdote vero, qui divino
iudicio lepræ morbo resperfus in parochiali Ecclesia prælationis officio fungi-
tur, tibi duximus intimandum, quod pro scandalo, vel abominatione populi debet ab
administrationis officio removeri; ita quidem, quod iuxta facultates Ecclesiæ sibi
necessaria, quamdiu vixerit (b) ministrentur.

NOTÆ.

tamen exprimitur cui rescribat Clemens; Cuius-
dam tamen in præsentem existimat missam esse hæc
decretalem Linconiensis Episcopo.

- (a) **C**lemens III.] Ita etiam legitur in secun-
da collectione, sub hoc tit. cap. 1. nullibi

(b) **Ministrentur.**] Juxta adducta supra in cap. 1.

CAPVT V.

Innocentius III. (a) Arelat. Episcopo.

EX parte tua fuit propositum coram nobis, quod cum ven. fr. nost. (b) Arausicen.
Episcopus, gravi, & incurabili morbo terè jam per quadriennium laboraret,
ita quod pastorale officium non potuit, nec potest ullatenus exercere: nobilis de
Bautio (c) Princeps terræ illius, Consules, ac cives civitatis ejusdem à te postularunt
incessanter, ut tam ipsas, quam Arausicen. Ecclesiæ, cum sis Metropolitanus eorum,
studeas providere. Verumtamen cum prædictum Episcopum ad cessionem compelle-
re nec possis, nec debeas ullo modo, nec afflicto afflictio sit addenda, immò potius
sit ipsius miseræ miserandum, eo quod ipse vir bonus extiterit, & honestus, & Eccle-
siam sibi commissam salubriter gubernarit: quid super his agere debeas Sedem Apo-
stolicam duxisti consulendam. Nos igitur volentes tam præfato Episcopo, quam
Ecclesiæ suæ salubriter provideri, fr. taliter respondemus, & per A. l. mandamus,
quatenus illi coadjutorem associates virum providum, & honestum, per quem tam Episco-
po, quam populo sibi commisso salubriter consulatur.

NOTÆ.

1. (a) **A**relatensi.] Ita etiam habetur in cap. 1. hoc
tit. in 3. collect. De Ecclesia Arelat. non-
nulla notavi in cap. 16. de offic. deleg.
2. (b) **Arausicen.**] Arausio civitas est Galliæ,
vulgo dicta Orange, cujus meminerunt Prolo-

meus lib. 2. cap. 10. Strabo lib. 4. cap. 4. Plineus
lib. 3. cap. 4. Mela lib. 2. cap. 5. Sidonius lib. 6.
epist. 12. Principatus nobilissimus, qui nunc di-
tionis est Nallobiensium Principum, fuit olim
Arausio Secundanorum, in provincia Viennensi
prima, sicut Arelate Sextanorum; quo modo
appellabatur colonia illæ à legionum, que
ibi

ibi erant præsidio, ut refert Mela supra. Habet Ecclesiam Cathedralē suffraganeam, Archiepiscopi Arelatenis, de qua tantum ait Chenu in *chron. Episcop. Gallia*, fol. 31. *Aurenge*. De eo Episcopo ad Arelatensem ejus Metropolitanam scripta est prærens Decretalis Innocentii III.

quæ extat in *cap. ex parte, de clericis agrotant*. Alia de ipsa Ecclesia & ejus Præsulibus cumularunt Frat. Sarmat, tom. 2. *Gallia Christi*, fol. 198.

(c) Princeps, qui appellatur vulgò *el Principe de Orange*.

CAPUT VI

Honorius III. Episcopo Aversan.

CONSULTATIONIBUS. Et infra: Archidiacono autem, quem morbo paralytico laborantem, officium linguæ asseris amissile, coadjutorem poteris adhibere, maxime si de ipsius processeris voluntate.

NOTÆ.

(a) *Aversan.*] Ita legitur in quinta compilatione, sub hoc tit. *cap. ult.* Aversa hodie Amberla dicta est in Campania felici, octo à Capua millibus, in ruinis veteris Atellæ constructa, de qua plura tradunt Paulus Jovius lib. 4. *Vghellius tom. 1. Italia sacra*, fol. 548. Habet Ecclesiam Cathedralē, cujus mentio fit in *cap. de consuetudine 8. dist. 1.* Joanni Lamberto ejus Prelato, qui ex Archidiacono, Amalphitano ab Honorio III. Episcopus Aversanus consecratus fuit anno 1227. & floruit usque ad annum 1234. ut refert *Vghellius supra num. 13.* & Cironius in *presenti, & in prætermis*, rescribit in præfenti Honorius.

COMMENTARIUM.

EX his quatuor decisionibus talis deducitur assertio; Episcopo, vel alius Ecclesiarum Prælatu agrotis dandus est coadjutor, qui in Ecclesia ministrat. Probant ultra jura congesta in præfenti, & sub eodem titulo lib. 6. textus in *cap. quoniam, c. peccatis, cap. nihil, de elec. 7. q. 1. c. venerabili 27. de offic. deleg. cap. final. quest. ult. cap. grandi, de suppl. lib. 6. cap. ex transmissa, de consec. præb. junct. integ. cap. 13. cui, de elect. in 6. Concil. Agathensis can. 23. ibi: Si officium Archidiaconatus propter simpliciorum naturam implere, aut expedire nequiverit, ille loci sui nomen teneat, & ordinationi Ecclesie: quem elegerit Episcopus, proponatur. *Arausic. cap. 29.* ibi: Si post omnia occurrerit imbecillitas fragilitatis humane, ut si quis Episcopus per infirmitatem, debilitatemve in aliquam hebetudinem sensus inciderit, aut officium suu amiserit, ea, que non nisi per Episcopos geruntur, non sub præfentia sua presbyteros agere permittat, sed Episcopum evocet, cui hoc, quod in Ecclesia agendum fuerit, imponat. Divus Gregorius lib. 2. *epist. 8.* D. Ambrosius *epist. 79.* ubi scribit Episcopo Baldo datum esse Senecionem, in consortium regende Ecclesie: & *epist. 1. Tarracon. provinc. ad Hilarium Pontif. Romanum*, ubi refertur Nundinarium Episcopum Barcinonensem sibi addicivisse Iteneum. Zacharias Pontifex *epist. 6. ad Bonifacium Episcopum*, ibi: De eo quod tibi successorem constituere dixisti, ut te iubente in tuo loco eligatur Episcopus, hoc nulla ratione concedi patimur, quia contra omnem ecclesiasticam regulam, vel instituta Patrum esse monstratur; sed volumus ut tibi ministrat, & sit in Evan-*

gelium Christi adiutor. Idem de se refert Gregorius Nazianz. *epist. 39.* Narsisso etiam Hierosolymorum Episcopo datus fuit coadjutor Alexander ob ingrav. scemtem ætatem, referente Eusebio lib. 9. *cap. 9.* & 10. Illustrant ultra congestos in præfenti à Garanna & Barbosa lib. 3. *juris Eccles. cap. 10. de coadjutoris*, idem de potest. *Episcop. alleg. 57.* & de *Canonicis cap. 23.* & *voto 56.* Sebastianus Casar. de *Eccles. hierarch. quest. 2. præm. §. 4.* Chopinus de *sacra pol. lib. 1. tit. 2. numer. 18.* Salgado de *procc. 3. p. cap. 2. num. 44.* Azot. 2. p. *moral. lib. 3. cap. 2. quest. 9.* Valenzuela *consil. 98.* Ferro Manrique de *differentiis, q. 115.* Rota apud Pennam tom. 1. *dec. 392.* Filescus in *cap. quoniam 14. de offic. ordin. §. 2.* Pondutus *variar. resol. p. 2. cap. 1. §. 14.* Bofquetus ad *Innocent. lib. 2. epist. 121.* Petrus Gregorius lib. 1. *partus. ut. 27. cap. 6.* & de *benefic. cap. 2. num. 13.* & *cap. 38. num. final.* & lib. 15. *synagm. cap. 15.* Duarenus lib. 3. de *sacris eccles. cap. 5.* Narbona de *etat. anno 60. quest. 5.* Fontanel, *decis. 212.* Fragofo de *regim. lib. 1. disp. 21. §. 5.* Chopinus lib. 2. *monast. titul. 3. numer. 7.* Mendoza lib. 1. *Concil. lib. fol. 15.* P. Marcha lib. 6. *concord. cap. 8.* Robertus lib. 1. *ver. indic. cap. 7.* Langleus lib. 7. *semestr. cap. 4.* Morancius in *l. 6. ff. de iudic.* Paulus Zachias *consil. 20.* Alt. Sierra lib. 1. *differt. cap. 2. clem. seq.*

Sed hæc assertio non levem patitur dubitandi rationem, quæ nascitur ex veteri Ecclesie impugna-
lege, videlicet nulli viventi Episcopo alium tu-
tur tradita
perponendum, aut superordinandum esse, nisi
assertio.
in ejus locum, quem culpa capitalis dejecit.
Concil. Aurelian. 5. can. 12. Meldense can. 47.
Constantinop. 8. sub Hadriano *act. 5. post epist.*
Nicolai ad Phocium. Julius Pontifex *epist. 2. ad*
Orientales, Damasci *epist. 1. ad Paulinum*, lepide
in eam rem B. Leo Magnus *epist. 89. ad Episco-*
pos Viennensis Ecclesie, dum ait: *Epistola quoq.*
ingesta est orium ipsius, & numerosa subscriptione
singulorum firmata, invidiosissima contra Hila-
rium plena querimonis, quod projecto Episcopo suo
agrotare liberum non fuisset, cum illi vix ex morbo
decumbenti Hilarium Viennensis Primus, & Lega-
tus Sed. Apost. successorem daret. Quod caurum
fuit duplici ex causa: primâ; ne duo simul in
una civitate darentur Episcopi, contra Concilium
Nicænum 1. can. 8. Tolet. 12. can. 4. & ea quæ
congesti in *cap. quoniam 14. de offic. ordin.* Sec-
cundâ; ne detur successio in dignitatibus, &
beneficiis ecclesiasticis, contra ea quæ adduxi
in *cap. 1. de præbendis*, præcipue admittâ futurâ
succel-

successione cum voto captandæ mortis alienæ, quod Ecclesia semper improbat, ut dicemus infra in c. 1. de concess. præbend. Igitur non rectè in præsentè docetur, Episcopo, vel aliis Ecclesiarum Prælatiis ægrotantibus dandos esse coadjutores.

4. De coadjutorum usu ex jure civili.

Quæ difficultate non obstante, vera est præsens decisio, pro cuius expositione sciendum est, coadjutorum usum, tam in temporalibus, quam spiritualibus, seu ecclesiasticis ministeriis receptum, & magno mortalium consensu probatum semper fuisse, ut constat ex cap. grandi, de supplend. neglig. lib. 6. unde textum in l. cæcum 6. ff. de iudiciis, ubi docetur, cæcum iudicis officio fungi posse, intelligit Bartolus ibi, quem sequitur Mornacius, de coadjutore dato. Iure etiam civilitutoribus iis, qui non sufficiunt administrationi, dantur actores, sive curatores, qui & adutores dicuntur in l. 13. §. final. ff. de tutelis: mentio etiam fit ad iutoris Præsidis in l. 6. C. quomodo; & aliquando ad iutoris cornicularii, in l. ult. ff. de iure immunitatis; ad iutoris Magistri officiorum, in l. 5. C. de princip. agent. lib. 12. Quæstoris in l. ult. C. de proximo sacror. serm. eod. lib. Iure nostro canonico coadjutoria duplex est, perpetua, & temporalis. Temporalis coadjutoria dicitur cum ministro Ecclesiæ infirmitate, aut alio impedimento de tento, certis ex eodem beneficio assignatis redditibus, coadjutor datur, qui pro ipso in Ecclesia ministrat, dum infirmitas, vel simile impedimentum durat, ex decisionibus in hoc titulo compilatis, cap. 1. hoc titulo, in 6. Tridentinum sess. 25. de reform. cap. 7. qui coadjutores secundi Prælati dici solent, quo in sensu accipiendum esse Sidonium sibi:

*Antistes fuit ordine in secundo,
Erant em fasces levans Episcopali;
Nam de Pontificis tenore summi
Ille insignia sumpsit, hic laborem,*

Post Sirmandum, & Savarum docuit Mornacius in d. l. cæcum. Dantur enim coadjutores sacerdoti, qui munus suum exequi non potest, adjungiturque vicarius dispensator, sive coadjutor, qui vices ejus gerat. Eo sensu Synesius dum de abdicando Episcopatu cogitat, ait: Pro nobis igitur eligendus, vel nobiscum eligendus, omnino eligendus homo est, quisquis ille fuerit, quin civilibus rebus longè merito penitus videbitur. Coadjutoria vero perpetua cadit, cum sublato impedimento non tollitur, immò proprietario defuncto in ejus locum succedit coadjutor, quæ successio nis species in jure nostro detestabilis est, ex textu in cap. accepit, de pallis, junctâ interpretatione Petri Gregorii de benef. cap. 30. num. 2. argumento capitis 1. & 2. de concess. præbend. cap. nec captanda, eod. tit. in 6. Concil. Tridentinum sess. 25. de reform. cap. 7. vers. in coadjutoris; unde usus earum jure communi non reperitur receptus. Postea tamen stilo Curæ fuit introductus, & datâ justâ causâ multoties conceduntur in Canonicatibus, & Dignitatibus, rarissimè verò in parochialibus, teste Gonzalez d. 9. num. 48. & 51. de illisque latè agunt Mandol. in praxi signaturâ græciâ, tit. Coadjutoria, vers. Altera: idem Gonzal. à num. 40. Garc. à num. 13. & 53. supra, meminitque Tridentinum sess. 25. de reform. cap. 7. nec his casibus utriusque coadjutoria rector interim privatur ipso beneficio; ex adductis supra in cap. 1. Nec contarium docetur in cap. tua nos, in illis verbis: Ab administrationis officio de-

bet removeri; hoc tui, quia, ut rectè docent Glossa sibi, Panormitanus num. 4. Suarez de censur. disput. 51. sect. 2. in fine. Salgado de protecl. dist. 3. p. cap. 2. num. 44. Barbola disto c. 10. de coadjutoris, num. 4. in ejus textus specie remotio illa ab administrationis officio tantum, non verò ab ipso officio facta fuit. Ex differentia autem, quæ versatur inter utramque coadjutoriam, resolvendum venit, utrum coadjutoria sit beneficium? Et dicendum est, coadjutores simpliciter datos ob ægritudinem Prælati, vel simile impedimentum, verè beneficium non obtinere, sed tantum officii functionem & ministerium loco proprietarii; quo in sensu eos habere curam animarum docetur in cap. de rectoribus, cap. tua nos, hoc titulo: nec coadjutor est beneficiarius, ut affirmat Suarez lib. 4. deorat. c. 22. n. 19. qui inde inferit, coadjutorem vi coadjutorie ad nullam officii ecclesiastici recitationem teneri: quod & docet Navarrus de grat. c. 2. n. 18. quamvis enim concessio coadjutoris sit concessio beneficii sub conditione obitus beneficiarii, ideoque eâ conditione positâ, coadjutor absque nova collatione accipiat beneficium, ac proinde æquè sit materia simonia ac beneficium, Suarez de simon. cap. 27. num. 5. tamen usque ad impletionem conditionis collatio est quali pendens. Coadjutores verò datos in perpetuum congruâ portione assignata, & cum futura successione, propriè dici beneficiarios, docuerunt Petrus Gregorius de benef. cap. 11. num. 2. & lib. 15. syntag. cap. 25. num. 1. Garcia de benef. 4. p. cap. 5. à num. 122. Casar de eccles. hierarch. g. 2. proem. num. 21.

Deinde sciendum est, à quibus, & ex quibus causis coadjutores dentur. Et quoad primum dubium certum est, per Episcopum posse dari parochio coadjutorem ad tempus. Tridentinum disto cap. 7. Cæterum coadjutor cum succedendi jure dari tantum potest à Romano Pontifice, cap. pastoralis, hoc tit. in 6. ex illa plena beneficiorum administratione, quam R. Pontifex obtinet, cap. sicut, §. esse, cap. cum autem 7. quæst. 1. cap. quamvis, de re script. in 6. cap. auctoritate, de concess. præb. eodem lib. Garcia de benef. part. 4. cap. 5. à num. 20. Olim etiam Episcopis coadjutor assignari poterat ab Archiepiscopo in Concilio provinciali. Concil. Meldense celebratum anno 845. can. 97. Sed si Episcopi ministerium ecclesiasticum propter infirmitatem corpoream exhibere non potuerit, in Archiepiscopi hoc eam voluntate Episcopi ejusdem Ecclesiæ maneat ordinatione, qualiter debuit officium non remanere. Probat, & refert dictum canonem Petrus Marcha lib. 6. concord. Sacerd. & Imp. cap. 8. numer. 10. Aliis Rectoribus Ecclesiarum coadjutorem tantum ad tempus is dare potest (si justa subist causa) ad quem illius beneficii conferendi facultas pertinet; hoc est Episcopus, vel alius superior, ut in cap. de Rectoribus, cap. final. hoc tit. Circa causas ex quibus coadjutores dari debeant, dicendum est primò, dari ob senium, vel ætatem provecctam, cap. nihil, cap. petusti, cap. quid frater 7. quæst. 1. celebri miraculo firmat Barotius anno 195. num. 9: Primum ad 70. annos, secundum ad sexaginta refert Narbona de etate anno 2. quæst. 5. per totam. Deinde ob infirmitatem virium corporis, cum videlicet pastore est morbo affectus, d. cap. pastoralis, hoc tit. in 6. veluti leprâ, cap. de Rectoribus, hoc

De causis coadjutorum.

6. Coadjutorum...

hoc tit. in 6. Sed si ob infirmitatem renunciave-
rint, non datur coadjutor, sed successor eligi-
tur. *cap. sicut 11. §. ecce 7. quest. 1. cap. non au-
tem, cap. quavis, ead. quest. cap. literas, de re-
num.* Tertio ob amentiam, vel aliam animi ægri-
tudinem, quâ rector est mente captus, *cap. tu 2
nos, hoc tit.* ob defectum idoneæ literaturæ in
Prelato requisitæ, Tridentinum *sess. 21. de re-
form. cap. 6.* ob negligentiam, cum Prelatus
præstat quidem suum munus & officium, sed
negligenter, ut docetur *in cap. quia 7. quest. 1.*
qua ratione Valerius Episcopus Hipponensis,
homo Græcus, cum esset parum aptus per igno-
rantiam Africæ, & Latini idionatis, accivit sibi
matrem adjutorem Sanctum Augustinum de con-
sensu Primatis Africæ, ut narrant Possidius *in
Augustini vita cap. 8.* & Petrus Blefensis *epist.
44.* Baronius *anno 395. num. 31.* Alii etiam SS.
Episcopi non dissimiliter aliquando se gesserunt.
Admodum antiquus coadjutor fuit Alexander,
divinâ revelatione ad Narcissum senem tuble-
vandum evocatus, ut scribit Eusebius *lib. 6.
cap. 8.* De Anatolio Episcopo Laodiceno, & ejus
coadjutore mentio est apud eundem *lib. 7. cap.
28.* Sanctum Athanasium eodem munere ali-
quando esse perfunctum, S. Cyrillus auctor est
epist. ad monachos Egypti. Sanctum Gregorium
Nazianz. Patri suo in Episcopatus regimine
adjutorem fuisse, habent ejus acta. De aliis co-
adjutoribus Episcoporum agit D. Gregorius *lib.
7. indict. 2. epist. 49. & lib. 11. epist. 7.* Item datur
coadjutor, si Prelatus suspectus sit de dilapi-
datione bonorum Ecclesiæ, *cap. venerabilis, de
offic. deleg. cap. licet Heli. de simonia.* Innocen-
tus III. *lib. 1. epist. 121.* vel si captus sit ab hosti-
bus, *cap. si Episcopus, de supplend. vellig. lib. 6.*
Prosequuntur alia de coadjutoris officio, & ju-
ribus, quæ illis simul cum administratione com-
petunt, Barbosa *dicto cap. 10. §. vero 56.* Ton-
durus *dicto cap. 2. §. 1. per tot.* qui varias quæ-
stiones, quæ inter coadjutorem, & proprietarium
oriri solent, resolvunt.

His suppositis apparet vera ratio præsentis
assertionis: nam cum Episcopi & cæteri Eccle-
siarum Prelati debeant residere in suis Eccle-
siis, ut provideant propriis parochianis, pa-
bulumque spirituale illis ministrent, ut proba-
vi *in cap. 2. de cleric. non resid.* & infirmi hoc
per se facere non possint, nec cætera munia pro-

priæ dignitatis obire, non tamen ideo afflictis
illis danda est afflictio, juxta supra tradita *in cap.
1.* idèdè piè, & utiliter prospectum est ab Eccle-
sia, ut illis coadjutores dentur, ut pro eis in Ec-
clesia administrent, congruâ fructuum portio-
ne illis pro labore assignatâ. Accedit exemplum
veteris legis, juxta quam Summo Pontifici co-
adjutor dabatur, ut si per morbum, aut aliam
causam fonticam ille non possit obire propria
sua munia, secundus ea exleret; quo modo
Pontificatum Annæ, & Caiphæ uno, eodem-
que tempore, omisso Baronio *anno Christi 31.
Tornello in annal. sacr. anno 2974.* accipiunt
Bulengerus *diatrib. adversus Cajaubonem,* Spon-
danus *in epit. Baroni, dicto anno 31.* Sic etiam
lege gratiæ usus coadjutorum inolevit, ut si ob
morbum fonticum, vel aliam similem causam
non possint Episcopi, vel Rectores Ecclesiarum
divina ministrare officia, alii adjungantur, qui
valeant in Ecclesia pro eis deservire. Hoc ta-
men procedit nisi Episcopus infirmus renuncia-
verit: nam tunc non coadjutor, sed alius in
ejus locum est eligendus, *cap. sicut vir, §. ecce,
cap. non aliter, cap. quavis, cap. qualiter 1.
question. 7. cap. 1. 85. distinct. cap. litte-
ras, de renunc. vel nisi ætas nimia non sit;
tunc enim per se deservire debet, cap. 1. de
renunc.*

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta;
nam quæ in ea expendebamus, procedunt cum
coadjutores dantur cum futura successione, quos
præca Ecclesiæ sæcula non agnovit; quippe
plebes duos Episcopos pati non poterant, &
ideo ad vitandâ schismata tales coadjutores,
vel etiam successores sacri canones arcebant, li-
cèt postea ex rationibus supra adductis Summi
Pontifices pro suprema auctoritate, quam in
beneficiis ecclesiasticis habent, eos admisisent,
ut docent omnes supra laudati de coadjutore
agentes. Et hæc est ferè hodierna praxis coad-
jutorum, nam olim quidem coadjutores tan-
tùm dabantur, ut essent quod significabant,
hoc est sublatores pastoris fessî, aut tenio gra-
vari. Nunc autem ferè semper ita res agitur,
ut manifestissimè appareat, aliud non queri
quàm perpetuationem beneficii inter consanguineos;
nam vegeto adhuc & robusto juvenis, &
ministerii facti planè rudis nepos, aliisque ex fa-
milia eligitur.

7.
Dissolvitur
dubitandi
ratio.

TITVLVS VII

De Institutionibus.

CAPVT I.

Ex Concilio (a) Arelatensi.

Non ampliùs suscipiantur in monasterio (b) canonicorum, atque monacho-
rum, seu puellarum, nisi quantum ratio permittit, & in eodem monasterio abs-
que necessariarum rerum penuria degere possunt.

NOTÆ.